

Jämsän lukion tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus suunnitelma

1. Johdanto

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet annettiin 22.12.2014 ja lukion 27.10.2015. Niissä sukupuolten tasa-arvon edistämiseen on sitouduttu monin tavoin. Tasa-arvolain täydennys 30.12.2014 toi perusopetuslain piirissä oleville kouluille koulukohtaisen tasa-arvosuunnitelman laadintavelvoitteen. Lukion aiempi tasa-arvosuunnitelma on tehty 20.4.2007. Perusopetuksen oppivelvollisten perusteita on täydennetty 21.10.2015 määräyksellä, joka koskee koulukohtaisen tasa-arvosuunnitelman laadintaa.

Tasa-arvolain mukaan sukupuolten tasa-arvoa tulee edistää kaikessa opetuksessa ja koulutuksessa. Perusopetuslain osalta velvoite koskee esiopetusta, oppivelvollisten perusopetusta, lisäopetusta ja maahanmuuttajille järjestettävää perusopetukseen valmistavaa opetusta. Kaikkien näiden koulutusmuotojen opetussuunnitelmien perusteet korostavat sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden lisäämisen merkitystä. Tasa-arvon edistämiseksi kaikissa perusopetusta järjestävissä kouluissa on laadittava tasa-arvosuunnitelma. Tasa-arvosuunnitelma on perusteltua laatia myös niille.

Jämsän perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa koulut liittyvät tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman osaksi lukuvuosisuunnitelmaa.

Tasa-arvolain päämäärä on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä tässä tarkoituksessa parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä. Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä. (Tasa-arvolaki 1-3 §)

Tasa-arvolain mukaan opetusta tai koulutusta järjestävän on huolehdittava siitä, että tytöillä ja pojilla ja naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen ja että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat tasa-arvolain tarkoituksen toteutumista. Tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen. (Tasa-arvolaki 5 §)

Kun tasa-arvon käsite viittaa arkikielessä useimmin sukupuolten väliseen tasa-arvoon, yhdenvertaisuus laajentaa tasa-arvon käsitettä. Yhdenvertaisuus tarkoittaa perustuslain kuudennessa pykälässä kaikkien kansalaisten tasa-arvoista kohtelua, kaikkien yhdenvertaisuutta lain edessä ja sitä, ettei ketään saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eriarvoiseen asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella. (Perustuslaki 6 §)

2. Mikä on syrjintää?

Välitöntä syrjintää on yksilön tai ryhmän kohteleva erinäköisyys eri tavoin kuin muita ilman hyväksyttävää perustetta. Häirintä ja epäasiallinen kohtelu ovat syrjintää. Ohje tai käsky syrjiä on syrjintää. Välillistä eli epäsuoraa syrjintää on näennäisesti puolueeton käytäntö, tieto tai toimintatapa, joka asettaa toisen tai toiset muita heikompaan asemaan.

Piilosyrjintää ovat vähättely, poissulkeminen, tuen puute ja sivuuttaminen.

Rakenteellista syrjintää on ajattelu, ettei syrjiviä käytäntöjä voi muuttaa.

Moniperusteisessa syrjinnässä yksilöä tai ryhmää syrjitään monella eri perusteella.

Esteettömyys tarkoittaa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön toteutumista niin, että jokainen voi ominaisuuksistaan huolimatta toimia yhdenvertaisesti muiden kanssa.

3. Mitä tehdään?

Tasa-arvokyselyn ja tähän mennessä käydyin keskustelun perusteella koulu sitoutuu seuraaviin tavoitteisiin:

Puhutaan

Tavoitteena on puhua enemmän tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Tarvitaan luontevaa, avointa keskustelua tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta sekä niiden pohtimista yhteisesti.

Koulun kaikkia käytäntöjä, toimintatapoja ja oppiaineistoja arvioidaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmasta. Edistävätkö tavat, käytännöt ja aineistot samanarvoisuuden toteutumista vai estävätkö ne sitä?

Lukiassa toteutettiin 20.2.2017 tasa-arvokysely ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoille (ks. liite). Kyselyn mukaan noin kolmasosa ensimmäisen vuoden opiskelijoista ja neljäsosa toisen vuosiluokan opiskelijoista on kokenut tai havainnut loukkaavaa kaksimielistä tai härskiä puhetta. Vartaloon tai seksuaalisuuteen kohdistuvaa ikävää huomauttelua tai nimittelyä oli kokenut tai havainnut 20 % ensimmäisen vuosiluokan ja 10 % toisen vuoden opiskelijoista. Ensimmäisen vuoden opiskelijoista 13 % ja toisen vuoden 5 % oli kokenut tai havainnut sosiaalisessa mediassa kuvia tai julkaisuja, jotka kokevat loukkaaviksi. Huolimatta siitä, että opiskelijat ovat havainneet häirintää, eivät he ole asiasta, yhtä opiskelijaa lukuun ottamatta, kertoneet henkilökunnalle.

Avoimissa vastauksissa opiskelijat toivovat positiivista suhtautumista tasa-arvoon, lisää tietoa feminististä ja aseksuaalisuudesta. Vastauksissa todetaan kaksimielisten juttujen olevan lähinnä kaverien välistä ”läppää”.

Puututaan

Koulun tehtävä on puuttua eriarvoiseen kohteluun herkästi. Opiskelijan tulee tietää kenelle kertoa, jos tulee kohdelluksi tasa-arvon tai yhdenvertaisuuden vastaisesti. Opettajan ja rehtorin tehtävä on lopettaa eriarvoinen kohtelu. Erityistä huomiota kiinnitetään seksuaaliseen ja sukupuolen perusteella tapahtuvaan häirintään.

Häirintä luo kiusallisen, leimaavan, halventavan, nöyryyttävän tai uhkaavan ilmapiirin. Häirintä voi olla sanallista, sanatonta tai fyysistä. Se loukkaa yksityisyyttä tai koskemattomuutta.

Älä hyväksy häirintää. Jos huomaat tai koet häirintää, osoita ettet hyväksy sitä. Älä ole hiljaa tilanteessa, jossa sinuun tai johonkin toiseen kohdistuu häirintää. Jos häirintä ei lopu heti, kerro opettajalle tai esimiehelle. Jos he eivät toimi, kerro toiselle opettajalle tai toiselle esimiehelle. Älä jää pohtimaan asiaa yksin.

Vaikka kiusaaminen ja häirintä ovat usein ryhmäilmiöitä ja niistä tiedetään laajasti, niistä vaietaan. Vaikeaminen voi osoittaa hyväksymistä, välinpitämättömyyttä ja alistumista. Kerro koulutovereillesi kokemuksestasi tai havainnoistasi. Puhu niistä. Osoita että välität.

4. Tavoitteet ja aikataulu

Lukio määrittelee ja kirjaa toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman vuosittaiset tavoitteet, aikataulun sekä vastuuhenkilöt vuosisuunnitelmaan. Näihin toimiin ja tavoitteisiin voivat sisältyä tasa-arvotilanteen kartoitus eri menetelmillä, tasa-arvon edistäminen eri oppiaineissa ja esim. TET-jaksoilla, toimintakulttuurin kehittämiseen tähtäävät toiminnot ja tavoitteet, tasa-arvo päivän viettäminen (Minna Canthin päivä 19.3.) tai tasa-arvoon keskittyvän monialaisen oppimisprojektin toteuttaminen.

5. Arviointi

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittymistä sekä siihen liittyviä toimenpiteitä arvioidaan vuosittain lukuvuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä.

Materiaalit:

Tasa-arvotyö on taitolaji – Opas sukupuolen tasa-arvon edistämiseen perusopetuksessa - Opetushallituksen julkaisu 2015

http://www.oph.fi/download/173318_tasa_arvotyö_on_taitolaji.pdf

Tasa-arvolaki

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609>

Yhdenvertaisuuslaki

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

Lapsen oikeuksien sopimus (YK)

<https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/>

Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa (Maailman terveysjärjestö WHO)

<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/039844e2-c540-4e81-834e-6f11e0218246>